

1 Samenvatting van de tekst

Volk van God – algemeen priesterschap van de gelovigen

Tijdens het Tweede Vaticaans Concilie (Rome, 1962-1965) werd na vinnige discussies in de dogmatische constitutie over de Kerk (*'Lumen gentium'*) eerst over het 'volk van God' gesproken en pas nadien, in een tweede hoofdstuk, over de hiërarchie (bisschoppen, priesters, diakens). Dat was een copernicaanse revolutie die heel wat stof deed opwaaien.

Het begrip volk van God slaat op de Kerk in haar geheel, op alle leden. De uitdrukking 'volk van God' houdt bovendien in dat iedereen in de Kerk op grond van zijn of haar roeping gelijk is. Het 'algemeen priesterschap' van de gelovigen is gefundeerd op het feit dat er maar één priesterschap is, namelijk dat van Christus. Daaraan hebben alle gelovigen door hun doopselsacrament deel. Het algemeen priesterschap van de gelovigen wordt in *Lumen gentium* niet tegenover, maar *naast het* ministerieel, ambtelijk of hiërarchisch priesterschap geplaatst. Met andere woorden het gaat niet om een tegenstelling, maar om een complementariteit (ze vullen elkaar aan). Aan het éne priesterschap van Christus hebben alle gelovigen door het doopselsacrament deel. De priester is zelf dus ook lid van het volk van God. Als ambtsdrager vormt en bestuurt hij het priesterlijk volk door de gewijde macht die hij geniet. Hij staat in deze in dienst van het volk en draagt verantwoordelijkheid voor dit volk tegenover God.

Gelovigen oefenen hun (algemeen) priesterschap uit door het ontvangen van de sacramenten, in gebed en dankzegging, in het getuigenis van een heilig leven, in de onthechting en daadwerkelijke liefde. Alle gedoopten dragen op eigen wijze en volgens eigen talenten bij tot de verkondiging van het Rijk van God in deze wereld en dit niet enkel op sacramenteel vlak.

De jaren '60-'70

Op het concilie werd daarover duchtig verder gediscussieerd. Johannes XXIII wou een grotere openheid. Twee belangrijke verwachtingen werden niet ingelost: de loskoppeling van het *verplicht* celibaat van het '*seculier*' priesterschap (dus met andere woorden voor de seculiere priesters, niet voor de kloosterling-priesters), met als gevolg veel uittrekkingen. Verouderde opvattingen over seksualiteit, het ontbreken van jonge rolmodellen en kerkschandalen maken dus dat er niet alleen voor vrouwelijke religieuzen, maar ook voor priester weinig kandidaten zijn. In de Amazone-synode (2019) kwam een voorzichtige vraag om in afgelegen gebieden gehuwde mannen tot priester te wijden. De *tweede* niet ingeloste verwachting was dat het concilie zich op een positieve wijze zou uitspreken over de *anticonceptie*. Ook dit thema werd door Paulus VI van de agenda gehaald. Met als gevolg dat de relatie tussen gelovigen en kerkleiding bij velen verbroken werd en de kerkpraktijk sterk verminderde. (Cf. ook de afwijzing van *Humanae vitae*.)

In de euforie van Vaticanum II waren vele leken bereid om het heft in handen te nemen en zelf verantwoordelijkheid in de kerk op te nemen. Veel priesters vonden dit evenwel een aanslag op hun verantwoordelijkheid en macht (cf. het moeizaam oprichten soms van parochieraden).

Het gevolg is dat het volk van God qua ledenaantal zowel in zijn algemeen als in zijn hiërarchisch priesterschap serieus is uitgedund, minstens in het noordelijk halfmond.

Maar toch!

Toch zijn ook veel leken zich gaan inzetten voor parochiale catechese, werd de mogelijkheid geschapen om mannen tot diaken te wijden. Zo werd op een aantal plaatsen het ambtelijk priesterschap verzekerd. Duidelijk is het dat er geen theologische argumenten zijn tegen gehuwd priesterschap (cf. de Oosterse katholieke kerken waar ze bestaan; of de overgekomen Anglicaanse priesters die al gehuwd waren).

Intussen zijn er duizenden gedoopten die taken en verantwoordelijkheden opnemen in parochies en pastorale eenheden, b.v. in begrafenisdiensten en ook in woorddiensten op zondag (in het bisdom Antwerpen als gemandateerde). De vraag is er waarom kunnen dergelijke mensen niet tot 'voorganger' worden aangesteld? In de vroege kerk was er het Smyrna-model waarbij er heel wat nadruk ligt op de *lokale* gemeenschap die haar voorgangers aanduidt. Er is zeker nog ruimte (ook vanuit Vaticanum II-teksten) om de lokale gemeenschap *meer autonomie* te geven (vrouwelijke diaconessen hebben bestaan).

Talrijk ook zijn de mannen en vrouwen die zich vanuit hun christelijke bewogenheid inzetten in de zorg voor de zieken, de eenzamen, de vreemdelingen, de vluchtelingen en de uitgestoten. (Cf. Sant' Egidio).

Besluit: Het algemeen priesterschap van de gelovigen is geen vrijblijvend label. Het bevat beloftes en uitdagingen. Een deel, daarvan zijn gerealiseerd. Maar er is nog heel wat huiswerk!

2 Methodische suggesties voor de bijeenkomst

* Deze bijeenkomst kan gehypothekeerd worden door (en er wordt in de tekst ook naar verwezen) verwachtingen voor de wereldkerk naar aanleiding van de Amazone-synode (2019) ten aanzien van gehuwde diakens die eventueel zouden priester kunnen gewijd worden en naar vrouwen die eventueel zouden tot diaken gewijd worden. Intussen is er het antwoord vanuit Rome 'Dierbare Amazone', febr. 2020 dat b.v. in De Standaard (13-02) besproken werd onder de titel: '*Franciscus laat gehuwde priesters niet toe. Paus vindt klimaat belangrijker dan celibaat.*' De dag erop door Luk Vanmaercke (hoofdredacteur van Kerk & Leven) in *Opinie&analyse: De jezuïetentruc van paus Franciscus* waarin hij stelt dat het 'zedig zwijgen over een voorstel om gehuwde mannen te wijden geen klaarheid scheidt, maar verwarring veroorzaakt'. Een voorzichtiger en meer genuanceerdere visie vind ik terug in twee artikelen op Ignis die je op de computer kunt opvragen. (Bij nr. 4, bibliografie, vind je de nodige verwijzingen).

Maar goed, willen of niet, we zitten weer bij de discussie (die momenteel ook volop in de Duitse kerk gevoerd wordt) of verplicht celibaat voor seculiere priesters nog moet en over de wijding van vrouwen tot diaken (en priester). Het zou onjuist zijn te stellen dat het onderwerp voor mei daarover niet gaat. Ook binnen de redactieraad van het tijdschrift (en vermoedelijk ook bij zij die het onderwerp hebben aangevraagd) hebben we ermee geworsteld. Maar uiteindelijk werd het artikel wat het is en ik wil me houden aan de 'vragen ter overweging' op p. 25. Die kunnen zeker de leidraad worden voor een constructief gesprek. Zorg ervoor dat ook de 3de en 4de vraag zeker aan bod komen.

* Dit gesprek zal dus gaan over de volle verantwoordelijkheid die gedoopten hebben in de kerk als 'volk van God'. M. Lamberigts werkt de perspectiefwissel van het Concilie Vaticanum II (Rome, 1962-1965) over de kerk als hiërarchie (waar vroeger eerst aan werd gedacht) en de kerk als 'volk van God' (dat er a.h.w. aanhing) heel goed uit. We kunnen ons niet genoeg voorstellen hoe revolutionair het was vanwege de

concilievaders dat déze wending werd genomen! De auteur beschrijft ook twee desillusies na Vaticanum II die de kerk, zeker in onze contreien, 'afgekald' heeft, maar ook mogelijkheden die er reëel zijn om als gedoopte volop je roeping te beleven en dit niet enkel op sacramenteel vlak, maar ook in verkondiging en in dienstbetoon.

Het lijkt mij zo te zijn dat de scherpste oppositie tegen wat leken (en vooral vrouwen) 'maar' 'mogen' in de kerk, zich vaak situeren op het gebied van voorgaan in gebed en sacramenten. Met dan vaak nog de dubbelzinnigheid bij dat voorgaan, gaat het om gebeds- of woorddiensten, of gaat het om de eucharistie? Dit wordt vaak in het ongewisse gelaten. (Ook in wat hieronder is uitgedrukt in '**lemand schreef**').

Zelf ben ik daar zeer duidelijk over: Ik zie niet in hoe iemand zomaar op een dag (ook al wordt die door zijn of haar gemeenschap daartoe voorgedragen of gemandateerd) zich het recht toe-eigent als gedoopte (man of vrouw) die geen priesterwijding ontving, in de eucharistie voor te gaan.

De *onderliggende problematiek* bij heel die discussie gaat over de plaats en de betekenis van het '*sacrament van de wijding*' (diaken, priester, bisschop). Daarop kunnen we niet ingaan, het is het onderwerp niet. Dat de wijding door de 'gewijde persoon' soms de facto in termen van macht wordt vertaald en/of uitgevoerd kan wel meespelen in wat er besproken wordt. Hanteren van macht uit hoofde van het 'gewijd zijn' zal op bepaalde plaatsen wel een belangrijke reden zijn waarom er nog een hele weg te gaan is naar de volle verantwoordelijkheid van alle gedoopten, van het hele 'volk van God'. Maar ook bij de 'leken' kunnen er houdingen zijn die samen gedragen verantwoordelijkheid in de weg staan...

lemand schreef: "*Het artikel maakt geen melding van liturgische vrijplaatsen zoals die in vele bisdommen bestaan naast de gewone parochiewerking: denken we aan Yot in Brugge, de Clemenspoort in Gent, De Brug in Lier, de Vleugel in Antwerpen, de Universitaire Parochie in Leuven, Filosofenfontein in Leuven ... en zo meer. Vrouwen en mannen gaan er voor, men zoekt er naar hedendaagse vormen en taal.. (...) Er wordt ook niet verwezen naar de protestantse en anglicaanse kerken waarin vrouwen dominee/priester zijn, zelfs bisschop. Toch ook kerken van christelijke denominatie.*"

Onder nr. 3 vind je een positief getuigenis van hoe er gewerkt wordt door een leek die eindverantwoordelijke is benoemd in een pastorale eenheid, een bestaand model dus.

3 Een hoop- en toekomstvol getuigenis voor de priesterraad bisdom Brugge op 23 okt. 2017 door **Rob De Waepenaere**, toen reeds 2 jaar coördinator Pastorale Eenheid Sint-Trudo in Assebroek, Brugge.

Rob is dus als leek eindverantwoordelijke voor een pastorale Eenheid.

Hij verduidelijkte de werkwijze die zij volgen.

Evangelie = basis = spiritualiteit waarin en waarmee gewerkt wordt

≈ onze omgang met elkaar moet hierop geënt zijn
een mooi doel - de vraag: **hoe gaan we** naar het doel?

≈ als mens: lukken / mislukken / eigenaardigheden / ...
Evangelie = met deze dingen op weg gaan

≈ gelijkwaardigheid
wij zijn heel verschillend maar gelijkwaardig

- ≈ geloofsgroei en persoonsgroei
eerst: mens-woorden, evangelie = leidraad
= basis van samenwerken
- ≈ zoeken naar complementariteit
Paulus op z'n best: er zijn vele gaven, één Geest
veel verschillende taken, elk neemt een deel op
- ≈ charisma: zoeken naar het eigen charisma
als priester, celibatair, bezieler, verbinden met God, ...
- ≈ wijding geeft geen kennis/identiteit
is geen vrijgeleide om zich boven iemand te stellen
- ≈ iedereen wil in iets goed zijn
elkaar ruimte gunnen om te schitteren (is niet ijdelheid)
<-> jaloersheid
- ≈ er moet gewerkt worden
charisma mag geen excuustruus zijn
sommige zaken moet je leren (elkaar helpen)
veilige modus verlaten

4 Bibliografie

Heel genuanceerde en verrassende informatie over de reacties op het antwoord van paus Franciscus op de Amazone-synode. Het is geen populistische taal en vraagt wat inspanning om te lezen! Kopieer het adres en plak het in Google in.

Over Bergogliaans leiderschap op Ignis

<https://igniswebmagazine.nl/kerk/querida-amazonia-typisch-bergogliaans-leiderschap/> .

Het artikel in The Tablet van 20 februari (in het Nederlands) over de Amazone-synode

https://www.thetablet.co.uk/news/12469/pope-francis-discerns-third-way-for-the-amazon?fbclid=IwAR0qG1wSNII5_UPVYw1ZoN7hXmROYULtOCOKcKIOoZM03amUH4QjjCp_mTXs .

5 Suggesties voor een gebedsmoment (*Breng mee: N.T., Z.J., CD DDW 1 of 19, 1 en CD-speler; H. Oosterhuis, Bid om vrede*)

5.1 Lied: Z.J. 733 Wij zijn de druppels (Zie CD Door De Wereld 'DDW 1 nr. 26 en ook DDW 19 nr. 12), een lied van vertrouwen in Gods verbindende werking

Paulus aan de Korintiërs, de eerste brief, hoofdstuk 12, de verzen 4-11.: Over de verscheidenheid van de Gaven van de Geest.

5.3 Gebed (uit H. Oosterhuis, Bid om vrede, p. 136/2) Je kan er ook voor kiezen om meerdere voorbeden daaruit te nemen: zie op de webstek **bijlage 2** bij deze maand.

Wij heten uw kerk, een volk onderweg
wij hebben geschiedenis, een lang
verleden
van duisternis en licht.

Wij bidden U: open voor ons
een nieuwe toekomst, roep ons weg

uit al die rijkdom, al die zekerheden
waarin wij veilig en gevangen zijn.
Maak ons liever arm en onveilig
ontheemd en vrij, om weer opnieuw
uw evangelie te verstaan
uw zoon te volgen.

5.4. Herneem het lied uit 5.1.

Aan- en opmerkingen aan guido.debonnet@skynet.be